

Mendelova univerzita v Brně
Agronomická fakulta
Ústav agrosystémů a bioklimatologie

**Analýza trhu a dostupnost biopotravin v regionu
Brno-venkov - Jihomoravský kraj**
Bakalářská práce

Vedoucí práce:
Ing. Tamara Dryšlová, PhD.

Vypracovala:
Petra Hladůvková

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci:

Analýza trhu a dostupnost biopotravin v regionu Brno–venkov – Jihomoravský kraj vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne: 27. dubna 2017

.....

podpis

Poděkování

Děkuji Ing. Tamaře Dryšlové, PhD. za poskytnuté materiály a cenné rady, které mi věnovala při psaní bakalářské práce. Dále děkuji majitelům prodejen, kteří mi poskytli cenné informace a údaje.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá analýzou trhu a dostupností biopotravin v Jihomoravském kraji, regionu Brno-venkov. Hlavním účelem této práce je obecně charakterizovat ekologické zemědělství, jeho podstatu, principy a cíle a současně také nastínit legislativu a současný stav v České republice.

Další část práce je zaměřena na oblast biopotravin a jejich obecnou charakteristiku. Následně je v této kapitole objasňována současná situace v České republice na trhu s biopotravinami, kde jsou představeny hlavní vyráběné kategorie biopotravin, dále jejich výroba, distribuce, kontrola a označování.

V poslední kapitole je popsán současný stav výrobců biopotravin v Jihomoravském kraji a to cíleně v části Brno–venkov a dále je zde popsána současná situace s dostupností biopotravin na venkově.

Klíčová slova: Ekologické zemědělství, biopotraviny, současný stav trhu, výrobci biopotravin, dostupnost na venkově

ABSTRACT

This thesis deal with market analysis and availability of organic food in countryside for the South - Moravia region. The main purpose of this thesis is general characterization of organic farming its principles and objectives of organic farming and delineate legislation and current situation in the Czech Republic.

Another part of the thesis is focused on organic food and general characterization of organic food. This chapter shows current situation on the bio – market. In this chapter are introduced the main produced category of organic food and their production, distribution, control and labeling.

In the last chapter are the current producers of organic food in the South-Moravia region and current availability of organic food in countryside.

Key words: Organic farming, organic food, the current market situation, organic food producers, availability in the countryside

OBSAH

1	ÚVOD	7
2	CÍL PRÁCE	8
3	LITERÁRNÍ PŘEHLED	9
3.1	Ekologické zemědělství	9
3.1.1	Definice ekologického zemědělství	9
3.1.2	Principy ekologického zemědělství	10
3.1.2.1	<i>Princip zdraví</i>	10
3.1.2.2	<i>Princip ekologie</i>	11
3.1.2.3	<i>Princip péče</i>	11
3.1.2.4	<i>Princip spravedlnosti</i>	12
3.2	Cíle ekologického zemědělství	13
3.3	Biopotraviny	14
3.3.1	Definice biopotravin	14
3.3.2	Hlavní zásady výroby biopotravin	15
3.4	Současný stav biopotravin	16
3.4.1	Výrobci biopotravin	16
3.4.2	Distribuce biopotravin	17
3.4.3	Hlavní kategorie vyráběných biopotravin	18
3.5	Kontrolní organizace	21
3.5.1	KEZ o.p.s.	21
3.5.2	ABCERT AG	22
3.5.3	Biokont CZ, s.r.o.	23
3.5.4	BUREAU VERITAS CZECH REPUBLIC, spol. s.r.o.	23
3.5.5	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský – UKZÚZ	24
3.6	Označování bioproduktů	25

3.6.1	Biozebra – Český grafický znak	25
3.6.2	Evropské označení	26
4	MATERIÁL A METODIKA.....	27
4.1	Přehled producentů biopotravin v regionu Brno – venkov	27
4.2	Sortiment a dostupnost biopotravin na venkově	27
5	VÝSLEDKY	28
5.1	Přehled ekologických zemědělců v regionu Brno – venkov	28
5.1.1	Výrobci a jejich činnosti	29
5.2	Sortiment a dostupnost biopotravin na venkově	33
5.2.1	Sortiment a ceny biopotravin na venkově.....	33
5.2.1.1	<i>Prodejna Šlapanice</i>	33
5.2.1.2	<i>Prodejna Podolí</i>	34
5.2.1.3	<i>Internetový obchod</i>	35
6	DISKUSE.....	38
7	ZÁVĚR	39
8	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	40
9	SEZNAM OBRÁZKŮ	43
10	SEZNAM TABULEK	44

1 ÚVOD

Oblast ekologického zemědělství a s ní spojené biopotravin se v současné době těší vzrůstajícímu zájmu ze strany spotřebitelů, kteří se více zajímají o původ potravin, jejich složení a celkový dopad produkce na životní prostředí a půdy. Historie ekologického zemědělství sahá již do roku 1989 a od té doby se Česká republika vypracovala až mezi špičku ekologicky hospodařících zemí v Evropské unii. Zájem o provozování ekologického zemědělství roste i ze strany podnikatelů, kteří i přes přísná nařízení a kontroly právních orgánů, chtějí v této oblasti působit, být nejlepší a zároveň tak dbát na životní prostředí, vytvářet zdraví nezávadné a chemicky nekontaminované produkty, zachovat úrodnost půd pro další generace, chránit životní prostředí a nezatěžovat zdraví lidí. Ekologicky získané potraviny - biopotraviny, se stále v narůstajícím množství a sortimentu rozšiřují do maloobchodů, hypermarketů či do specializovaných prodejen zaměřených na bio výrobky, ale i do internetových obchodů a lékáren.

Největší zájem a nákupní síla certifikovaných výrobků je v současné době hlavně ve velkých městech. Nejprodávanějšími nákupními místy jsou bez pochyby velké nákupní řetězce. Na venkově je situace opačná, sortiment a poptávka po potravinách pocházejících z ekologického zemědělství není v těchto oblastech vysoká a sortiment rozšířený, avšak pomalými kroky se i do malých prodejen začleňují některé druhy výrobků a dostávají se do podvědomí venkovských zákazníků. Hlavním cílem zůstává, aby se spotřebitelé více zajímali o kvalitní potraviny, jejich původ a vliv těchto produktů na lidské zdraví.

Biopotraviny se stále rozšiřují nejen v České republice, ale těší se velké oblibě i ve světě, kde jsou nyní jedním z nejvíce se rozšiřujících oblastí potravinářského průmyslu. Doufejme, že se povědomí a nákup kvalitních biopotravin bude dále rozšiřovat a současně zachováme zemědělství takové, jaké bylo v původních dobách.

2 CÍL PRÁCE

Pro bakalářskou práci na téma „Analýza trhu a dostupnost biopotravin v regionu Brno–venkov - Jihomoravský kraj“ byly stanoveny následující cíle:

1. Prostudovat odbornou a vědeckou literaturu a charakterizovat hlavní principy ekologického zemědělství a specifika výroby biopotravin.
2. Uvést hlavní kategorie vyráběných potravin v České republice.
3. Zpracovat přehled o producentech biopotravin v Jihomoravském kraji a detailně se zaměřit na region Brno–venkov.
4. Zmapovat sortiment a dostupnost nabízených biopotravin v regionu Brno–venkov a u vybraných druhů biopotravin porovnat ceny s konvenčními výrobky.

3 LITERÁRNÍ PŘEHLED

3.1 Ekologické zemědělství

3.1.1 Definice ekologického zemědělství

Dle původního znění zákona č. 242/2000 Sb. je ekologické zemědělství definováno jako zvláštní druh zemědělského hospodaření, který dbá na životní prostředí a jeho jednotlivé složky stanovením omezení či zákazu používání látek a postupů, které zatěžují, znečišťují nebo zamořují životní prostředí, nebo zvyšují rizika kontaminace potravního řetězce, který zvýšeně dbá na vnější životní projevy a chování a na pohodu chovaných hospodářských zvířat.

Na tento zákon navazuje změna zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, doplněných prováděcí Vyhláškou č. 16/2006 Sb. ve znění pozdějších předpisů (MZe, 2015).

Tento produkční systém umožňuje intenzivně využívat zemědělské krajiny na hospodaření s citlivějším přístupem k přírodnímu prostředí a produkuje spotřebitelům vysoce kvalitní potraviny (DOLEŽALOVÁ a kol., 2014).

Ekologické zemědělství spoléhá na ekologické postupy, rozmanitost a koloběhy přizpůsobené místním podmínkám. Spojuje tradice, vědecký výzkum a inovace, jejichž cílem je prospívat společnému prostředí a udržet dobrou kvalitu života, půd a biodiverzity (OLOMOUCKÝ KRAJ, 2007).

Pravidla pro provozování ekologické produkce a zpracování biopotravin jsou dána hlavně evropskou legislativou. V první řadě jde o nařízení Rady (ES) č. 834/2007 ze dne 28. června 2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení Rady (EHS) 2092/91. Prováděcí nařízení Komise (ES) č. 889/2008, která stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, pokud jde o ekologickou produkci, kontrolu a označování. Tato nařízení vstoupila v platnost dne 1. ledna 2009. Nařízením Komise (ES) č. 271/2010 je stanoveno nové evropské logo pro biopotraviny.

Ekologické zemědělství v České republice upravuje zákon č. 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, doplněných prováděcí Vyhláškou č. 16/2006 Sb. ve znění pozdějších předpisů (DVORSKÝ A URBAN, 2014).

Český zákon s vyhláškou řeší pouze oblasti, které nejsou nijak upraveny evropskými právními předpisy pro ekologické zemědělství. Evropská unie je ponechává na národní úpravě zemí.

Ministerstvo zemědělství České republiky vydává také tzv. Metodické pokyny, které upravují dílčí problematiku pro podmínky a výkon ekologického zemědělství ČR.

3.1.2 Principy ekologického zemědělství

V rámci ekologického zemědělství byly kromě hlavních cílů zformulovány čtyři základní principy. Jedná se o princip zdraví, ekologie, péče a spravedlnosti. Původcem těchto čtyř pilířů je IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements), neboli v překladu Mezinárodní federace zastřešující hnutí ekologického zemědělství. Tento svaz sdružuje přes 750 členských organizací ze 108 zemí světa (WWW.IFOAM.ORG). Principy ekologického zemědělství v překladu uvádí Doležalová (2014).

3.1.2.1 Princip zdraví

„Ekologické zemědělství by mělo udržovat a zlepšovat zdraví půdy, rostlin, zvířat, lidí a planety jako jednoho nedělitelného celku.“

Princip zdraví zdůrazňuje fakt, že zdraví společnosti a lidí neoddělitelně souvisí se zdravím ekosystémů, jelikož jen nezávadná půda nám může produkovat kvalitní a zdravé rostliny, které dále utvářejí a podporují zdraví lidí i zvířat. Pojem zdraví v daném principu znamená celistvost a neporušenost živých systémů. Nejde pouze o nepřítomnost nemoci, ale znamená především zajištění jak fyzické, tak i sociální, duševní a ekologické pohody. Hlavními znaky zdraví jsou odolnost, imunita a schopnost regenerace. Cílem ekologického zemědělství jak v konzumaci, výrobě či distribuci je zlepšovat a udržovat zdraví lidí i ostatním živých organismů. Z tohoto důvodu by se lidé měli vyvarovat používání chemických hnojiv, látek na ochranu rostlin, veterinárních léků a potravních doplňků, která mohou mít negativní vliv na naše zdraví.

3.1.2.2 Princip ekologie

„Ekologické zemědělství by mělo být založeno na živých ekologických systémech a koloběžích, se kterými bychom měli pracovat, napodobovat je a pomáhat jejich udržení.“

Princip ekologie neoddělitelně zasazuje ekologické zemědělství mezi živé, ekologické systémy a udává, že produkce má fungovat hlavně na recyklaci a ekologických postupech.

Výživa a pohoda daných subjektů je dána ekologií daného produkčního prostředí. U plodin je pohoda a výživa dána živou půdou, v případě zvířat je pohoda a výživa dána ekosystémem farmy a pro ryby a mořské organismy jsou tyto aspekty dány vodním prostředím. Princip ekologie dále udává, že pastevectví, volný sběr a systémy ekologického zemědělství by měly být nedílnou součástí ekologické rovnováhy přírody, a proto by ekologické zemědělství mělo být přizpůsobeno místním podmínkám, kultuře, ekologii. Používané vstupy do zemědělství by měly být redukovány recyklací a opětovným použitím, efektivním využitím energií a surovin s hlavním cílem šetřit zdroje a zlepšit kvalitu životního prostředí.

Ekologická rovnováha v zemědělství by měla být udržována tvorbou zemědělských systémů, udržováním zemědělské a genetické diferenciace a zakládáním přirozených prostředí pro divoké rostliny a zvířata.

3.1.2.3 Princip péče

„Ekologické zemědělství by mělo být řízeno preventivním zodpovědným způsobem, s cílem chránit zdraví a pohodu současných a budoucích generací a životního prostředí.“

Ekologické zemědělství je systém, který reaguje na interní a externí podmínky a požadavky. Ekologičtí podnikatelé mohou zvyšovat efektivitu a produktivitu systémů, avšak nesmí dopustit, aby jejich činnost zasahovala do zdraví a pohody systému. Opatrnost a odpovědnost je nezbytná při řízení, rozvoji a výběru technologií v ekologickém zemědělství. Nové technologie musí být vždy prozkoumány a zhodnoceny a podnikatelé musí dostatečně porozumět fungování ekosystémů a zemědělství. Svoji nezastupitelnou roli dále sehrávají praktické zkušenosti, moudra a tradiční znalosti. Rizikům bychom měli předcházet hlavně výběrem správných technologií a odmítnutím nepředvídatelných a nevhodných postupů jako je genetické inženýrství.

3.1.2.4 Princip spravedlnosti

„Ekologické zemědělství by mělo stavět na vztazích, které zajišťují spravedlnost s ohledem na společné příležitosti člověka a životního prostředí“.

Spravedlnost je pojem, který vyjadřuje rovnost, poctivost, respekt a správu společně sdíleného světa a to jak mezi lidmi, tak i mezi ostatními živými bytostmi. Princip spravedlnosti klade důraz na to, abychom všichni, co jsme zapojeni do ekologického zemědělství utvářeli dobré mezilidské vztahy a to tak, abychom zajistili spravedlnost pro všechny zúčastněné a to pro zemědělce, zpracovatele, zaměstnance, distributory, zákazníky a obchodníky. Všem zúčastněným by ekologické zemědělství mělo poskytovat kvalitní úroveň života a pomáhat ke snížení chudoby a zajištění potravinové nezávislosti. Cílem je produkovat dostatečnou nabídku potravin a ekologických produktů vysoké kvality.

Princip spravedlnosti také striktně zdůrazňuje, že hospodářským zvířatům by měly být poskytovány životní podmínky a příležitosti, které odpovídají jejich přirozenému chování, fyziologie a pohodě.

Princip dále uvádí, s přírodními zdroji, které využíváme pro konzumaci a produkci, by mělo být zacházeno tak, aby je bylo možno využívat i následujících generacích.

Systém spravedlnosti vyžaduje, aby produkce, obchod a distribuce byly vždy nestranné, otevřené a zahrnovaly opravdové sociální a ekologické náklady.

3.2 Cíle ekologického zemědělství

Ekologické zemědělství si vytyčilo následující cíle, kterými reaguje na současný stav a situaci zemědělství.

CÍL 1) Produkovat kvalitní potraviny a krmiva, které mají vysokou nutriční hodnotu v dostatečném množství bez cizorodých látek, vhodných pro skladování a další zpracování.

CÍL 2) Udržet a zlepšit dlouhodobou úrodnost půdy a udržet její ekologickou funkci.

CÍL 3) Využívat všechny odpady ze zemědělské produkce k výrobě organických hnojiv. Je třeba se vyvarovat veškerým formám znečištění, které pochází ze zemědělského podnikání.

CÍL 4) Minimalizovat ztráty, využívat místní zdroje, vytvářet činnost v co nejvíce uzavřeném systému.

CÍL 5) Odmítnout používání pesticidů a syntetických minerálních hnojiv a tím minimalizovat používání neobnovitelných zdrojů energie.

CÍL 6) Umožnit zemědělcům a jejich rodinám jak ekonomický tak i rozvoj a uspokojení z práce – ekologické hospodaření především vyžaduje hluboký zájem a odpovědnost.

CÍL 7) Udržet osídlení venkova a zachovat ráz tradiční kulturní zemědělské krajiny.

CÍL 8) Vytvořit takové podmínky pro chov hospodářských zvířat, které odpovídají humánním a etickým zásadám a jejich potřebám. Způsob chovu hospodářských zvířat musí umožňovat a podporovat přirozené chování zvířat, jejich zdravý růst, vývoj, reprodukci a pohyb venku.

CÍL 9) Vytvořit dobré vztahy mezi zemědělcem a konzumentem.

CÍL 10) Chránit přírodu, její diverzitu a uchovat přírodní ekosystémy.

(JIHOMORAVSKÝ KRAJ, 2006; MOUDRÝ a kol., 2007).

3.3 Biopotraviny

3.3.1 Definice biopotravin

Biopotravinami nazýváme produkty, které jsou vyrobené ze surovin pocházejících z ekologického zemědělství. Jejich konzumací chráníme životní prostředí, chráníme naše zdraví, zvyšujeme biologickou rozmanitost a pomáháme zamezovat znečištění vodních zdrojů.

Dle MOUDRÉHO (1997) jsou biopotraviny potravinářské výrobky, které jsou získány z bioproduktů a omezeného množství povolených aditiv, která jsou vymezena technologickým postupem dle zvláštního předpisu a pod kontrolním režimem. Právě biopotraviny jsou v České republice označeny symbolem BIO s nápisem „Produkt ekologického zemědělství“, který zaručuje, že produkty byly kontrolovány na každém kroku zpracování od výrobce až ke konečnému spotřebiteli.

Biopotraviny jsou oproti běžným konvenčně produkovaným potravinám zdravější s vyšší nutriční hodnotou, jelikož při výrobě a zpracování nebyly použity chemické látky: pesticidy, antibiotika, herbicidy a jiné chemické přísady (JIHOMORAVSKÝ KRAJ, 2006). Biopotravina je potravina vyrobená za podmínek uvedených v zákoně o ekologickém zemědělství a musí splňovat podmínky na jakost a zdravotní nezávadnost stanovené zvláštními předpisy a za jejichž dodržení je vydáno osvědčení o biopotravině (MOUDRÝ a PRUGAR, 2001). Výrobci biopotravin se řídí zákonem č. 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství. Výrobci musí být registrováni u Ministerstva zemědělství České republiky (MOUDRÝ a kol., 2007).

Dle některých výzkumů kvality biopotravin ve srovnání s potravinami z konvenční produkce vyplynuly následující závěry: Produkty ekologického zemědělství mají oproti konvenčním produktům z hlediska technologické jakosti vyšší sušiny a tím i vyšší obsah vitamínů a minerálů a jsou lépe skladovatelné. Bioprodukty obsahují méně reziduí těžkých kovů, pesticidů a dusičnanů než produkty konvenční. Produkty ekologického zemědělství mají lepší chuťové vlastnosti a to jak v oblasti živočišné výroby tak rostlinné (URBAN a ŠARAPATKA, 2003).

Biopotraviny dále rozdělujeme na potraviny, při jejichž výrobě bylo použito více než 95% hmotnosti bioproduktů a na potraviny, při jejichž výrobě bylo použito méně než 95% hmotnosti bioproduktů, avšak hranice obsažených látek pocházejících z bioprodukce

musí splňovat minimálně 70%. Tyto potraviny je výrobce povinen označit údaji o procentuálním obsahu jednotlivých složek pocházejících z ekologického zemědělství (MZe, 2003).

Bioprodukt je dle zákona o ekologickém zemědělství surovina živočišného či rostlinného původu, jenž je získaná v ekologickém zemědělství a na základě osvědčení je určena k výrobě biopotravin (MOUDRÝ a PRUGAR, 2001). Bioprodukt lze také definovat jako přímý zemědělský produkt (maso, mléko, pšenice, ječmen), pocházející ze systému hospodaření podléhající zvláštnímu předpisu a režimu kontroly pro ekologické zemědělství (MOUDRÝ, 1997).

3.3.2 Hlavní zásady výroby biopotravin

Při výrobě biopotravin musí být dodržovány důležité zásady výroby, do nichž spadá jejich certifikace, kontrola a označování při každém kroku zpracování až po spotřebitele. Kontrolní systém má pod dozorem Ministerstvo zemědělství, které dále pověřuje určité právnické osoby k provádění kontrol a k udělování certifikace daných subjektů a produktů. K dané problematice se vztahují kontrolní a právní opatření uvedená v Právních předpisech Ministerstva zemědělství (2015), která udávají v článku č. 21 kritéria pro použití některých produktů a látek při zpracování, jenž schvaluje komise. Kapitola 4 hovoří o sběru, balení a skladování produktů. Hlava II udává pravidla daná nařízením (ES) č.804/2007 ohledně produkce, zpracování, balení, přepravy a skladování ekologických produktů. Příloha VIII oddíl A udává potravinářské přídatné látky včetně nosičů, které jsou v ekologické produkci používány (např. E153 – rostlinné uhlí, E170 – uhličitán vápenatý, E220 oxid siřičitý aj.). Dále navazuje kapitola 4 věnující se sběru, balení a skladování produktů. Všechna uvedená nařízení je nutné brát v potaz při výrobě biopotravin.

Zásady výroby biopotravin shrnují ve své knize Moudrý a Prugar (2001).

Hlavní specifika výroby:

- Bioprodukty musí být zpracovány tak, aby byla co nejvíce uchována jejich kvalita.
- Před zpracováním musí být vyloučeno, že by došlo k jejich znečištění či kontaminaci nežádoucími chemickými látkami.
- Bioprodukt musí být při celém průběhu zpracování přesně identifikovatelný.

- Při zpracování bioproduktů se vždy musí šetrně zacházet se zdroji surovin, vody a vzduchu.
- Při zpracování musí výrobce vždy omezovat odpady, nejlepším řešením je jejich recyklace.
- Výrobce musí dbát na životní prostředí a zajistit co možná nejmenší znečišťování zapříčiněné jeho produkcí.
- Využívat šetrné postupy, které neničí přírodní charakter suroviny.
- Označení zpracovatele musí být na bioproduktu jasně uvedeno a to při všech úkonech, kterými bioprodukt projde – skladování, zpracování, distribuce.
- Dodržování energetické úspornosti.

(MOUDRÝ, 1997; MOUDRÝ a PRUGAR, 2001)

3.4 Současný stav biopotravin

3.4.1 Výrobci biopotravin

Současný stav v oblasti ekologického zemědělství a výroby biopotravin je přehledně uveden v ročence o ekologickém zemědělství, kterou vydalo Ministerstvo zemědělství (2016).

Dle získaných statistických údajů bylo ke konci roku 2015 v České republice registrováno 542 výrobců biopotravin, respektive 579 výrobních provozoven. Oproti roku 2014 jde o nárůst výrobců téměř o 7,1 %. Nejvíce výrobců biopotravin se nachází v Jihomoravském kraji, kde je současný registrovaný počet cca 110, dále následuje Praha, kde je registrováno 64 výrobců biopotravin. Ve středočeském kraji se nachází 45 výrobců, ve Zlínském kraji 34, v Jihočeském kraji je evidováno 32 a v Olomouckém a Moravskoslezském kraji 30 výrobců. V Královéhradeckém kraji a na Vysočině je počet registrovaných 27. V Plzeňském kraji je evidováno 25 výrobců biopotravin, dále 20 v Libereckém a 19 v Pardubickém kraji. Ústecký kraj eviduje celkem 17 producentů a Karlovarský kraj 16. Nejmenší počet výrobců biopotravin je v okrese Olomouc, kde se jich nachází 5 a pod okresem Břeclav, kde počet evidovaných výrobců dosáhl čísla 7. (MZe, 2016; REGISTR EKOLOGICKÝCH PODNIKATELŮ).

K nejčastěji provozovaným činnostem patřily v minulých letech zpracování a konzervování masa, výroba masných výrobků, výroba mléčných výrobků, konzervování a zpracování ovoce a zeleniny a výroba vína. K největšímu nárůstu meziročně došlo ve výrobě mléčných výrobků, kde byl nárůst výroby téměř o 20% a dále ve výrobě ostatních potravinářských výrobků kde byl nárůst o 15%. K výraznějšímu snížení došlo v kategorii výroby pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků, kdy počet subjektů zabývajících se touto kategorií klesl o 14%.

V roce 2014 činil celkový obrat výroby biopotravin 2 202 mil. Kč. Na českém trhu se uplatilo 1 296 mil. Kč, tj. 59% z celkové produkce biopotravin. Do zahraničního obchodu čeští výrobci vyvezli v daném roce biopotraviny téměř za 906 mil. Kč, což zobrazuje zbývající celkový obrat výroby ve výši 41 %. Čeští výrobci převážně vyvážejí do zemí EU. Jedny z těchto zemí jsou i naši sousedé Rakousko a Německo a dále směřují vývoz do ostatních zemí EU nesousedících s ČR, přičemž právě do těchto zemí odchází největší exportovaný objem potravin. Průměrná roční spotřeba biopotravin na 1 obyvatele zůstává pod hranicí 200 Kč (MZe, 2016).

Tab.1 Počet registrovaných výrobců biopotravin vč. výrobních provozoven

Ukazatel	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Počet výrobců	429	497	618	649	495	500	537	579

(Zpracováno dle MZe, 2016)

3.4.2 Distribuce biopotravin

V současné době jsou v České republice biopotraviny prodávány různými způsoby. Největší množství biopotravin spotřebitelé nakupují v maloobchodních řetězcích (v roce 2014 byly zisky v těchto řetězcích 1 159 mil. Kč, tj. 41% z celkové produkce). Na druhém místě jsou v množství prodaných bio výrobků prodejny zdravé výživy (v roce 2014 byly zisky z těchto prodejen 500 mil. Kč, tj. 25% podíl.). Třetí hlavní odbytové místo obsadily drogistické řetězce, zejména potom DM drogerie se 17 % podílem a ziskem 334 mil. Kč. Významně se také dostává do popředí tzv. přímý prodej biopotravin.

Přímý prodej zahrnuje nákup potravin přímo z farem, od distributorů a výrobců. Obrat přímého prodeje za posledních 11 let vzrostl téměř desetinásobně a to z 21 mil. Kč na 205 mil. Kč a v roce 2014 představoval 10% podíl na celkové spotřebě biopotravin. V lékárnách je zakoupeno cca 3% biopotravin. Nejmenší objem biopotravin spotřebitelé nakupují v nezávislých drobných prodejnách biopotravin tj. 1,7% a na nízké úrovni zůstává i uplatnění bioprodukce přes gastronomická zařízení a provozovny veřejného stravování cca 3% podíl (MZe, 2015)

Tab.2 Procentuální podíl hlavních odbytových míst biopotravin v ČR (2008-2014)

Odbytové místo	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2014 mil. Kč
Hypermarkety Supermarkety	74,0	69,2	70,4	67,8	67,7	67,0	57,4	1 15 9
Drogerie	X	11,2	14,1	11,3	18,0	18,7	16,5	334
Prodejny zdravé výživy a biopotravin	18,0	17,7	19,4	19,8	19,0	16,6	24,8	500
Nezávislé prodejny potravin	2,0	2,4	1,2	1,4	1,4	1,6	1,7	34
Faremní a ostatní přímý prodej	1,4	3,9	3,5	5,2	5,9	8,9	10,1	205
Lékárny	4,0	6,0	4,7	5,2	4,8	4,5	3,1	63
Gastronomie	0,6	0,8	0,8	0,6	1,1	1,4	2,9	59
Celkem	100	100	100	100	100	100	100	2020

(Zpracováno dle MZe, 2016)

3.4.3 Hlavní kategorie vyráběných biopotravin

Struktura hlavních kategorií biopotravin je dlouhodobě stabilní. Spotřebitelé mají největší zájem o „Ostatní zpracované potraviny“ jejichž podíl činil v roce 2015 téměř 33%, dále kategorie „Mléko a mléčné výrobky“ jejichž podíl činí 22% a na třetím místě kategorie „Ovoce a zelenina“ s podílem 14%.

Hlavní kategorie vyráběných biopotravin v České republice jsou:

- Maso a masné výrobky
- Ovoce a zelenina (ovocné a zeleninové džusy jsou od roku 2009 součástí kategorie)
- Oleje a tuky
- Mléko a mléčné výrobky
- Mlýnské a škrobářské výrobky
- Pekařské, cukrářské a jiné moučné výrobky
- Ostatní zpracované potraviny
- Nápoje

(MZe, 2003; MZe, 2015)

Tab.3 Procentuální podíl hlavních kategorií potravin na obratu biopotravin (2008-2014)

Kategorie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Maso a masné výrobky	5,4	9,5	8,6	8,5	8,1	6,9	8,2
Ovoce a zelenina	6,2	10,8	10,8	13,6	13,7	16,1	13,7
Oleje a tuky	X	1,8	1,9	1,9	2,1	2,1	4,4
Mléko a mléčné výrobky	22,2	21,1	24,8	19,6	20,0	18,2	22,0
Mlýnské a škrobářské výrobky	5,9	6,3	8,4	9,7	10,4	11,7	8,2
Pekařské, cukrářské a jiné moučné výrobky	3,8	9,4	8,2	9,4	9,5	9,2	9,4
Ostatní zpracované potraviny	45,9	35,9	32,8	35,3	34,3	33,0	33,0
Nápoje	10,6	5,2	4,5	2,0	1,9	2,7	1,1
Celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

(Zpracováno dle MZe, 2015)

3.4.3.1 Hlavní kategorie bioproduktů v Jihomoravském kraji

V současné době se nejvíce výrobců biopotravin nachází v Jihomoravském kraji. Celkem je zde evidováno 110 výrobců. Sortiment bioproduktů od Jihomoravských ekofarmářů:

- Luštěniny
- Ovoce
- Zelenina
- Obiloviny (pšenice, ječmen, žito, pohanka, kukuřice)
- Bylinky do čajů a léčivé byliny
- Koření
- Biovíno
- Brambory, cibule, česnek, dýně
- Maso (vepřové, hovězí, jehněčí)
- Mléčné výrobky (mléko, tvaroh, sýr)

V Jihomoravském kraji je také rozšířeno pěstování vína a výroba biovína. Většinu producentů v současné době najdeme v okrese Břeclav.

Pěstované odrůdy biovína v Jihomoravském kraji:

Bílé víno

- Pálava
- Muškát moravský
- Hibernál
- Malverina

Červené víno

- Laurot
- Cabernet Moravia

Hlavními důvody, proč nakupovat právě biopotraviny jsou: Biopotraviny jsou zdravé, neobsahují přidané látky a škodlivá éčka, neobsahují GMO, neobsahují žádné pesticidy a rezidua antibiotik, biovýrobci a ekologičtí zemědělci udržují vysoké standarty, pečují o zvířata a berou ohledy na jejich přirozené chování, prospívají přírodě, neskrývají žádné vedlejší náklady a výborně chutnají. (JIHOMORAVSKÝ KRAJ, 2006)

3.5 Kontrolní organizace

V současné době jsou Ministerstvem zemědělství pověřeny kontrolou a vydáváním certifikace čtyři soukromé kontrolní subjekty a jeden státní kontrolní orgán.

KEZ o.p.s., Biokont CZ, s.r.o., ABCERT AG, BUREAU VERITAS CZECH REPUBLIC, spol. s.r.o. a státní kontrolní orgán ÚKZÚZ.

Tyto organizace vydávají certifikáty, které osvědčují původ bioproduktů, biopotravin nebo ostatních bioproduktů. Každý ekologicky vyrobený produkt musí být označen razítkem s kódem kontrolní organizace. České výrobky jsou v souladu s ustanovením zákona č.242/2000 Sb. povinně označovány českou BIO značkou „Produkt ekologického zemědělství“ (OLOMOUCKÝ KRAJ, 2007)

3.5.1 KEZ o.p.s.

KEZ o.p.s. je první česká akreditovaná certifikační a kontrolní organizace.

Jejím úkolem je zajištění odborné nezávislé kontroly a certifikace v ekologickém zemědělství. Organizace byla založena roku 1999 Svazem producentů a zpracovatelů biopotravin s názvem PRO – BIO. Dalšími zakladateli byly Nadační fond pro ekologické zemědělství FOA a Spolek poradců pro ekologické zemědělství EPOS.

Organizace má v certifikaci zahrnuté výrobky vhodné pro použití v ekologickém zemědělství.

- Od roku 2008 zahrnuje přírodní kosmetiku a biokosmetiku.
- Od roku 2009 zahrnuje zařízení veřejného stravování.
- Od roku 2010 zahrnuje certifikaci bio krmiv pro zvířata v zájmových chovech.

KEZ o.p.s. je kontrolní subjekt, který působí v celé České republice a je smluvním partnerem pro více jak 2 000 subjektů.

Výrobky, které má pod kontrolou KEZ mají kódové označení **CZ-BIO-001** (WWW.KEZ.CZ).

Obr.1 Logo organizace KEZ o.p.s.

Obr.2 Osvědčení o akreditaci (WWW.KEZ.CZ)

3.5.2 ABCERT AG

Společnost ABCERT AG vznikla v Německu jako jedna z prvních organizací zaměřující se na kontrolu ekologického hospodaření a bioprodukce.

Společnost má pobočky v Německu a Itálii. Od roku 2006 působí ABCERT AG i v České republice. Je akreditována podle požadavků na certifikační orgány. Sídlo společnosti se nachází v Jihlavě.

Mezinárodní kód pro ABCERT AG je v České republice **CZ-BIO-002** (WWW.ABCERT.CZ).

Obr. 3 Logo společnosti ABCERT. AG (WWW.ABCERT.CZ)

3.5.3 Biokont CZ, s.r.o.

Společnost Biokont CZ, s.r.o., byla založena v roce 2005 a její sídlo se nachází v Brně. Je pověřena kontrolní a certifikační činností v ekologickém zemědělství pro Českou republiku a Slovenskou republiku. Tuto pravomoc dává společnosti Ministerstvo zemědělství a ÚKSÚP Bratislava. Hlavním úkolem společnosti je kontrolovat ekologické zemědělství, certifikovat značení BIO a provádět inspekce na celém území České a Slovenské republiky. Mezinárodní kód Biokontu je pro Českou republiku **CZ-BIO-003** (WWW.BIOKONT.CZ).

Obr.4 Logo společnosti Biokont CZ, s.r.o. (WWW.BIOKONT.CZ)

3.5.4 BUREAU VERITAS CZECH REPUBLIC, spol. s.r.o.

Společnost je součástí mezinárodní skupiny Bureau Veritas, která je lídrem celosvětového certifikačního a inspekčního trhu. Její založení sahá až do roku 1828. Poskytuje služby v oblastech hygieny, kvality, bezpečí a ochrany zdraví při práci, dále v oblasti životního prostředí a společenské odpovědnosti. V České republice společnost poskytuje následující služby: Inspekce potravin a zemědělských komodit, certifikace managementu, certifikace výrobků, technické inspekce v průmyslu, kontrolní činnosti ve stavebnictví, periodické kontrolní služby provozovaných zařízení, služby v oblasti lodního průmyslu, kontrolní služby pro finanční sektor, vzdělávání, školení. Logo společnosti znázorňuje mladou ženu, která sedí na okraji studny a má vztyčené paže. V pravé ruce drží pochodeň a v levé zrcátko. Její levá noha spočívá na zeměkouli. Na Zemi se nachází váhy, kouzelná hůlka a kohout. Kohout má oči obrácené směrem k ženě. Na horizontu je vidět loď se třemi stěžni plující zátokou s rozevlátými plachtami. V kontrolách obilovin v České republice zastává Bureau Veritas vedoucí postavení na trhu. Společnost vstoupila mezi kontrolní organizace v roce 2013 a její sídlo je v Praze. Mezinárodní kód je pro Bureau Veritas Czech Republic, spol. s.r.o. **CZ-BIO-004** (WWW.BUREAUVERITAS.CZ).

Obr. 4 Logo společnosti Bureau Veritas (WWW.BUREAUVERITAS.CZ)

3.5.5 Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský – ÚKZÚZ

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský je v České republice státní kontrolní orgán, který je od roku 2010 pověřen Ministerstvem zemědělství k provádění úředních kontrol v oblasti ekologického zemědělství.

Kontrolní orgán provádí úřední kontroly u ekologicky hospodařících zemědělců zaměřené na dodržování povinností vyplývajících z přímých předpisů Evropských společenství.

Provádí dozorové činnosti v oblasti odrůdového zkušebnictví, krmiv, agrochemie, půdy, výživy rostlin, osiv, sadby pěstovaných rostlin, trvalých kultur jako jsou vinohradnictví

a chmelařství, ochrany proti škodlivým organismům a také v oblasti přípravků na ochranu rostlin.

Sídlo ústavu se nachází v Brně (WWW.EAGRI.CZ).

Obr. 7 Logo ústavu UKZÚZ (WWW.ÚKZÚZ.CZ)

3.6 Označování bioproduktů

Ekoznačka je ochranná známka, která spotřebiteli zaručuje, že u označeného výrobku byly při výrobě a zpracování daného výrobku minimalizovány negativní dopady na životní prostředí. Ekoznačky dále garantují, že výrobek je produktem ekologického zemědělství a při jeho pěstování a zpracování nebyly použity chemické či jiné škodlivé přídavné látky, které mají negativní dopad jak na životní prostředí, tak na zdraví spotřebitele.

Označení biopotraviny, bioproduktu či ostatních bioproduktů musí být vždy uvedeny na viditelném místě obalu nebo na průvodních dokumentech. Na obalu je uveden číselný kód kontrolního subjektu a grafický znak. Podobu grafického znaku stanoví právní předpisy. Dle znaku můžeme zjistit také původ produkce (GUTHOVÁ a SOUKUPOVÁ, 2005).

3.6.1 Biozebra – Český grafický znak

Označení Biozebra je národní a soukromé logo, které slouží k označování a propagaci produktů. Takto označené potraviny lze jednoduše nazvat jako nepráškované chemickými látkami. U tohoto znaku je vždy uváděn nápis „Produkt ekologického zemědělství“ a číslo kontrolní organizace a to CZ-BIO-001, CZ-BIO-002, CZ-BIO-003 nebo CZ-BIO-004. Podmínky pro použití českého grafického znaku uvádí Český zákon č.242/2000Sb., o ekologickém zemědělství a Vyhláška č.16/2006 (GUTHOVÁ a SOUKUPOVÁ, 2005; MZe, 2016).

Obr. 8 Český grafický znak „Biozebra“ (VYHLÁŠKA č.16/2006)

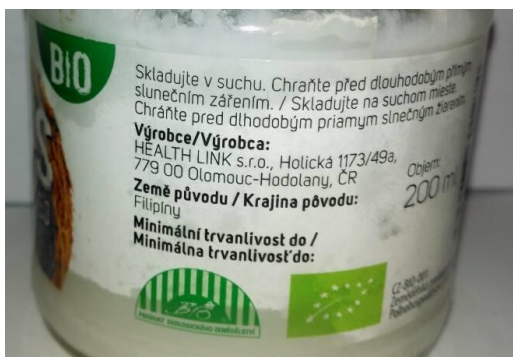
3.6.2 Evropské označení

Nařízení Komise (EU) č. 271/2010 v návaznosti na NR č. 834/2007 a NK č. 889/2008 uvádí grafickou podobu loga pro Evropské značení. Dále udává podmínky pro jeho užívání a tvar číselného kódu kontrolní organizace. Užívání toho loga je povinné od 1. července 2010. Potraviny, které jsou označeny uvedeným logem, dávají spotřebitelům jasně vědět, že se jedná o produkt (potravinu) vyrobenou v Evropské unii. Dále tímto označením stvrzují, že výrobek splňuje veškerá nařízení a legislativní normy ekologického zemědělství. Toto značení je zakázáno používat pro značení produktů a potravin z přechodného období. Od 1. července 2010 je povinnost označovat na obalu výrobku místo, kde byly vyprodukovány suroviny, ze kterých se výrobek skládá. Pro biopotraviny dovezené ze třetích zemí je toto logo dobrovolné. (MZe, 2016)

Obr. 9 Grafický znak EU – „Eurolist“ (WWW.EAGRI.CZ)

Použití grafického znaku Evropské unie a českého grafického znaku je názorně předvedeno na obrázku č.10. Na výrobku je také dle nařízení uveden výrobce biopotraviny, země původu, uvedení, že výrobek pochází ze zemědělské produkce mimo EU a číslo kontrolního subjektu CZ-BIO-001 (KEZ o.p.s.).

Obr. 10 Foto výrobku s výše uvedenými označeními v praxi

4 MATERIÁL A METODIKA

4.1 Přehled producentů biopotravin v regionu Brno – venkov

Dle údajů pocházejících z databáze REP – registr ekologických podnikatelů byl zpracován aktuální přehled certifikovaných ekologických zemědělců a současně také zpracován přehled biopotravin, které každý zmíněný podnikatel nabízí v regionu Brno–venkov. Zjištěné údaje jsou zpracovány v tabulkách č.4 – č.14.

4.2 Sortiment a dostupnost biopotravin na venkově

Údaje o dostupnosti a sortimentu biopotravin v regionu Brno–venkov byly zjišťovány v kamenných prodejnách smíšeného zboží a na internetovém obchodě Rohlík.cz. Z osmi navštívených kamenných prodejen v různých částech Jihomoravského kraje, nabízely sortiment biopotravin pouze dvě prodejny a to ve velice omezeném množství. Dále je zpracována nabídka a ceny z internetového obchodu Rohlík.cz, který nabízí široký sortiment biopotravin a možnost dovozu mimo Brno – město. Přímý prodej od uvedených podnikatelů je velice omezený, výrobci ve většině případů svoji produkci dodávají do smluvených obchodních řetězců, nebo svoje bioprodukty dodávají pro další zpracování.

Ze získaných údajů z navštívených prodejen a internetového obchodu, jsou následně zpracována porovnání sortimentů a cen nabízených biopotravin se sortimentem a cenami nabízených potravin v dané prodejně pocházející z konvenčního zemědělství. Veškeré údaje jsou zpracovány v tabulkách č.15-č.23.

5 VÝSLEDKY

5.1 Přehled ekologických zemědělců v regionu Brno – venkov

Dle získaných informací pocházejících z databáze REP, byly zpracovány následující údaje ohledně názvů ekologických podnikatelů, jejich certifikací a druhů vyráběných potravin s označením BIO.

Tab.4 Přehled ekologických výrobců Brno - venkov

NÁZEV VÝROBCE	ADRESA VÝROBCE
Amaranth life s.r.o.	Brněnská 158, 667 01 Židlochovice
Ekofarma Štěrba s.r.o.	Deblín 50, 664 75 Deblín
Karlova pekárna s.r.o.	Brněnská 158, 667 01 Židlochovice
SVOBODA-výroba domácích knedlíků, s.r.o.	Blučina 700, 664 56 Blučina
Bylinné kapky, s.r.o.	Viničné Šumice 376, 664 06 Viničné Šumice
HOLÁNEK JIŘÍ	Ivaň 274, 691 23 Ivaň
KORENEK ZOLTÁN, Ing.	Hluboké Dvory 12, 679 23 Hluboké Dvory
KROPÁČKOVÁ RENATA	Nelepeč 3, 666 01 Nelepeč-Žernůvka
ŠTĚRBA MAREK, Ing.	Deblín 50, 664 75 Deblín
VÁLKA KAREL, Ing.	Kroužek 428, 691 64 Nosislav

5.1.1 Výrobci a jejich činnosti

V následujících tabulkách jsou uvedeny údaje ohledně specifikace výrobce vycházející z databáze REP a to název, certifikace a podnikatelská činnost.

Tab.5 Specifikace výrobce Amaranth life s.r.o.

NÁZEV VÝROBCE	CERTIFIKÁT	PLATNOST OD	PLATNOST DO
Amaranth life s.r.o.	ANO	20.6.2016	31.8.2017

Výrobce Amaranth life s.r.o. vyrábí následující certifikované produkty se statutem BIO:

- 1) Amaranthové zrno
- 2) Amaranthová mouka
- 3) Pufrovaný amaranth

Tab.6 Specifikace výrobce Ekofarma Štěrbá s.r.o.

NÁZEV VÝROBCE	CERTIFIKÁT	PLATNOST OD	PLATNOST DO
Ekofarma Štěrbá s.r.o.	ANO	22.1.2016	30.4.2017

Výrobce Ekofarma Štěrbá s.r.o. vyrábí následující certifikované produkty se statutem BIO:

- 1) Zelenina, ovoce
- 2) Nápoje
- 3) Houby
- 4) Byliny

Tab.7 Specifikace výrobce Karlova pekárna s.r.o.

NÁZEV VÝROBCE	CERTIFIKÁT	PLATNOST OD	PLATNOST DO
Karlova pekárna s.r.o.	ANO	14.2.2017	30.4.2018

Výrobce Karlova pekárna s.r.o. vyrábí následující certifikované produkty se statutem BIO:

- 1) Královský chléb
- 2) Špaldový slunečnicový chléb, Špaldový rohlík
- 3) Bageta cereal, Pohánek
- 4) Koláč

Tab.8 Specifikace výrobce SVOBODA – výroba domácích knedlíků, s.r.o.

NÁZEV VÝROBCE	CERTIFIKÁT	PLATNOST OD	PLATNOST DO
SVOBODA – výroba domácích knedlíků, s.r.o.	ANO	12.12.2016	28.2.2018

Výrobce SVOBODA-výroba domácích knedlíků, s.r.o. vyrábí následující certifikované produkty se statutem BIO:

- 1) Hotové pokrmy

Tab.9 Specifikace výrobce Bylinné kapky, s.r.o.

NÁZEV VÝROBCE	CERTIFIKÁT	PLATNOST OD	PLATNOST DO
Bylinné kapky, s.r.o.	ANO	21.12.2016	14.3.2018

Výrobce Bylinné kapky, s.r.o. vyrábí následující certifikované produkty se statutem BIO:

- 1) Jablka
- 2) Byliny

Tab. 10 Specifikace výrobce Holánek Jiří

NÁZEV VÝROBCE	CERTIFIKÁT	PLATNOST OD	PLATNOST DO
HOLÁNEK JIŘÍ	ANO	25.4.2016	30.6.2017

Výrobce HOLÁNEK JIŘÍ vyrábí následující certifikované produkty se statutem BIO:

- 1) Seno, senáž
- 2) Ostatní vinné hrozny, čerstvé – Hibernál, Alibernet

Tab. 11 Specifikace výrobce Korenek Zoltán, Ing.

NÁZEV VÝROBCE	CERTIFIKÁT	PLATNOST OD	PLATNOST DO
KORENEK ZOLTÁN Ing.	ANO	24.10.2016	31.12.2017

Výrobce KORENEK ZOLTÁN, Ing. vyrábí následující certifikované produkty se statutem BIO:

- 1) Seno
- 2) Ovce – živé
- 3) Syrové ovčí mléko

Tab. 12 Specifikace výrobce Kropáčková Renata

NÁZEV VÝROBCE	CERTIFIKÁT	PLATNOST OD	PLATNOST DO
KROPÁČKOVÁ RENATA	ANO	28.7.2016	30.9.2017

Výrobce KROPÁČKOVÁ RENATA vyrábí následující certifikované produkty se statutem BIO:

- 1) Oves
- 2) Ječmen
- 3) Brambory
- 4) Seno, senáž
- 5) Jablka
- 6) Hrušky
- 7) Třešně
- 8) Švestky
- 9) Vlašské ořechy
- 10) Živý mléčný skot
- 11) Syrové mléko mléčného skotu
- 12) Telata skotu, živá

Tab. 13 Specifikace výrobce Štěřba Marek, Ing.

NÁZEV VÝROBCE	CERTIFIKÁT	PLATNOST OD	PLATNOST DO
ŠTĚRBA MAREK, Ing.	ANO	1.9.2016	1.11.2017

Výrobce ŠTĚRBA MAREK, Ing. vyrábí následující certifikované produkty se statutem BIO:

- 1) Pšenice jarní (množení)
- 2) Hořčice bílá
- 3) Dýně Hokaido
- 4) Mrkev
- 5) Červená řepa
- 6) Jetel luční (množení)
- 7) Jílek mnohokvětý (množení)
- 8) Měsíček lékařský

Tab. 14 Specifikace výrobce Válka Karel, Ing.

NÁZEV VÝROBCE	CERTIFIKÁT	PLATNOST OD	PLATNOST DO
VÁLKA KAREL, Ing.	ANO	3.2.2016	30.4.2017

Výrobce VÁLKA KAREL, Ing. vyrábí následující certifikované produkty se statutem BIO:

- 1) Dýně
- 2) Semena dýně
- 3) Ostatní vinné hrozny čerstvé: Aurellius, Chardonnay
- 4) Tramín červený, Svatovavřínecké, Cabernet Moravia, Muškát moravský, Solaris, Pálava, Merzling

Dle informací získaných z databáze REP je v současné době v Jihomoravském kraji, okres Brno-venkov registrováno a certifikováno celkem 10 ekologických výrobců. Jsou to Amaranth life s.r.o., Ekofarma Štěrbá s.r.o., Karlova pekárna s.r.o., Svoboda výroba domácích knedlíků s.r.o., Bylinné kapky s.r.o., Ing. Holánek Jiří, Ing. Korenek Zoltán, Kropáčková Renata, Ing. Štěrbá Marek a Ing. Válka Karel. Jmenovaní výrobci provozují svoji ekologickou činnosti v různých potravinových, osevních či krmných kategoriích se statutem BIO. V současné době je v tomto regionu nejvíce výrobců zaměřeno na produkci ovoce, zeleniny, bylin, vinných hroznů a vína. Dále se výrobci věnují produkci ekologického krmiva pro hospodářská zvířata a to hlavně produkcí sena, jetele a krmné pšenice. Méně rozšířená je na venkově produkce masa a masných výrobků. Produkci masa a masných výrobků se v současné době věnují pouze dva certifikovaní výrobci a to hlavně produkcí ovčího, telecího a hovězího masa a prodeje živého mléčného skotu, telat a živých ovcí. Nejméně certifikovaných ekologických výrobců je v oblasti produkce mléčných výrobků a syrového mléka, výroby BIO mouky a produktů z mouky tj. chleba, rohlíky, speciální chleby, sladké pečivo apod. Z výše uvedených výrobců poskytuje největší sortiment s označením BIO paní Renata Kropáčková, která má svoji produkci zaměřenou na ovoce, zeleninu, osivo pšenice a ječmene, vlašských ořechů a prodeje živého mléčného skotu, živých telat a syrového mléka. Paní Kropáčková také nabízí tzv. přímý prodej, kdy si spotřebitel může objednat přímo bio bedýnku dle vlastního výběru či pravidelně odebírat čerstvé mléko a maso.

Dle těchto údajů je možné vidět, že na venkově v současné době nelze získat certifikované zpracované mléčné výrobky jako jogurty, sýry, tvarohy, ale pouze zakoupíme čerstvé syrové bio mléko. Dále není možné získat certifikované zpracované masné výrobky a uzeniny, lze pouze koupit živá zvířata či maso. Dále chybí možnost zakoupit na venkově BIO mouku, lze získat pouze pšenici a ječmen na osivo, nebo přímo jako krmivo hospodářských zvířatům. Při vyhledávání těchto informací bylo možné se dovědět, že výše uvedení ekologičtí výrobci mají udělenou certifikaci již po několikáté a svoji produkci stále drží na nejvyšší kvalitě. Největší problém je však ten, že si na venkově lidé ve většině případů sami pěstují na vlastních zahradách či chovají svoje hospodářská zvířata a velká část produkce BIO výrobců cílí a dováží svoji produkci do velkých nákupních center a smluvených prodejen do Brno – město, jelikož na venkově je poptávka po BIO potravinách jen velmi malá a největší podíl těchto potravin se prodává právě ve velkých městech.

5.2 Sortiment a dostupnost biopotravin na venkově

5.2.1 Sortiment a ceny biopotravin na venkově

Dle zjištěných údajů o sortimentu a cenách biopotravin prodávajících se v navštívených venkovských samoobsluhách, je v následujících tabulkách vypracováno porovnání cen a sortimentu biopotravin s potravinami konvenční výroby v daném obchodě.

5.2.1.1 Prodejna Šlapanice

Název prodejny číslo 1: POTRAVINY FAJTLOVÁ, Masarykovo náměstí čp.1665/8, 664 51 Šlapanice, okres Brno–venkov.

Tab.15 Dostupný sortiment a ceny biopotravin Šlapanice

BIOPOTRAVINA	CENA (Kč)
Jogurtové kozí mléko 450g	34,90
Jogurt Milko bílý bio 130g	17,90,-
Plnotučné kravské mléko 1l	28,90
Rýžové vločky 250g	49,90
Mouka špaldová hrubá 1kg	53,90
Cereální tyčinka Fit fruit jahoda 23g	18,90
Směs pro přípravu žitného chleba 1,5kg	79,90

Tab.16 Dostupný sortiment a ceny konvenčních potravin Šlapanice

KONVENČNÍ POTRAVINA	CENA (Kč)
Kozí mléko 500g	29,90
Bílý jogurt Zott 150g	9,90
Plnotučné kravské mléko 1l	21,90
Ovesné vločky 250g	24,90
Mouka špaldová 1kg	38,90
Cereální tyčinka Corny 50g	16,90
Směs pro přípravu žitného chleba 1,5kg	68,90

Tab.17 Cenový rozdíl biopotravin x konvenčních potravin Šlapanice

VÝROBEK	ROZDÍL V (Kč)	ROZDÍL V (%)
Kozí mléko	5	14,33
Bílý jogurt	8	44,70
Plnotučné kravské mléko	7	23,33
Vločky	25	50,11
Mouka špaldová	15	27,83
Cereální tyčinka	2	10,59
Směs k přípravě chleba	11	13,77

5.2.1.2 Prodejna Podolí

Název prodejny číslo 2: SMÍŠENÉ ZBOŽÍ ŽITNÁ, Podolí u Brna č.p.27, 664 03

Tab.18 Dostupný sortiment a ceny biopotravin Podolí

BIOPOTRAVINA	CENA (Kč)
Jogurt bílý Hollandia 150g	17,90
Mouka špaldová 1kg	65,90
Matylda Eidam 100g	28,90
Ovocný tvaroh Milko 140g	22,90
Vejce 10 ks	42,90

Tab.19 Dostupný sortiment a ceny konvenčních potravin Podolí

KONVENČNÍ POTRAVINA	CENA (Kč)
Jogurt bílý Olma Klasik 150g	10,90
Mouka špaldová 1kg	54,90
Eidam plátky aro 100g	15,90
Ovocný tvaroh Fit 150g	17,90
Vejce 10 ks	33,90

Tab.20 Cenový rozdíl biopotravin x konvenčních potravin Podolí

VÝROBEK	ROZDÍL V (Kč)	ROZDÍL V (%)
Jogurt bílý	7	39,11
Mouka špaldová	11	16,70
Eidam plátky	13	44,99
Ovocný tvaroh	5	41,72
Vejce 10 ks	9	20,98

5.2.1.3 Internetový obchod

Internetový obchod: ROHLÍK.CZ

Tab.21 Vybraný dostupný sortiment a ceny biopotravin Rohlík.cz

BIOPOTRAVINA	CENA (Kč)
Čerstvé mléko Olma 1l	25,90
Máslo Milko 150g	39,90
Bílý jogurt Hollandia 150g	14,90
Selský tvaroh měkký 250g	25,90
Vídeňské párky Ponnath 200g	74,90
Čerstvý sýr Milko 125g	24,90
Kojenecká výživa Hipp 125g	34,90

Tab.22 Vybraný dostupný sortiment a ceny konvenčních potravin Rohlík.cz

KONVENČNÍ POTRAVINA	CENA (Kč)
Čerstvé mléko Olma 1l	18,90
Máslo Tatra 250g	35,90
Bílý jogurt Olma Klasik 150g	9,90
Tvaroh měkký Tatra 200g	17,90
Vídeňské párky 210g	33,90
Čerstvý sýr Mandava 120g	19,90
Kojenecká výživa Hipp 125g	24,90

Tab.23 Cenový rozdíl vybraných biopotravin x konvenčních potravin Rohlík.cz

VÝROBEK	ROZDÍL V (Kč)	ROZDÍL V (%)
Mléko	7	27,03
Máslo	4	10,03
Bílý jogurt	5	33,56
Tvaroh měkký	8	30,89
Vídeňské párky	41	54,74
Čerstvý sýr	5	20,09
Kojenecká výživa	10	28,66

Na základě zjištěných informací ohledně cen a sortimentu biopotravin, je možné porovnat viditelné rozdíly v cenách i nabízených kategoriích BIO a konvenčních potravin.

Během shromažďování informací bylo navštíveno celkem osm prodejen s potravinami, avšak bio výrobky nabízely pouze dvě. Na prodejnách ve Šlapanicích i v Podolí bylo zjištěno, že sortiment biopotravin je znepokojivě omezený. Hlavní nabízenou kategorií byla v těchto obchodech kategorie mléčných výrobků. Biopotraviny měly často menší gramáž než běžné produkty a jejich cena byla u vybraných výrobků téměř o 10 % až 50% vyšší. Naopak mnohem příznivější ceny a široký sortiment výrobků, nabízí internetový obchod Rohlík.cz, který v současné době dává spotřebitelům možnost nakoupit celkem ze 40 druhů biopotravin a to od mléčných výrobků, zeleniny a ovoce až po maso a zpracované masné výrobky. Při porovnání cen bio a průmyslových

výrobní bylo zjištěno, že oproti cenám na venkovských prodejnách se ceny na internetovém obchodě průměrně liší od 10% - 30%, zatímco v kamenných prodejnách je tato hranice 10% - 50%. Zákazníci proto často dávají přednost nákupu přes internetové obchody, které zajišťují dopravu nákupu až k zákazníkovi domů. Spousta spotřebitelů však nadále nakupuje většinu základních surovin z konvenční výroby a to hlavně kvůli vysoké ceně bio výrobků a jejich menšímu neekonomickému balení. Dalším důvodem proč je poptávka po bio na venkovském trhu velmi nízká a omezená je fakt, že i v současné době si lidé na venkově pěstují rostliny a chovají zvířata sami na svých zahradách a polích. Velké procento chová především menší drůbež jako slepice, kachny, křepelky a husy a menší část také velká hospodářská zvířata.

Lidé si vystačí buď s vlastní produkcí, v případě že ne, nakupují maso a ostatní produkty od dalších chovatelů a pěstitelů. Této produkci říkají lidově „domácí“. Domácí produkci lidé považují za lepší, vlastní a chutnější, než jsou produkty v obchodech pocházející z konvenčního zemědělství. Spotřebitelé dávají přednost vlastní domácí produkci oproti dováženým potravinám z ostatních zemí, plné chemických přísad a často chuťově nezajímavých. Tito lidé, kteří si pěstují doma sami či nakupují od pěstitelů z venkova, však nemají certifikaci a označení BIO. Jde však o jejich vlastní produkci, které dávají přednost a nemají potřebu ani zájem vyhledávat označené certifikované produkty v obchodech. Biopotraviny jsem našla z celkových navštívených míst jen ve dvou prodejnách a to ve velice malém množství a sortimentu. Vlastníci těchto obchodů opět uvedli již zmiňovanou produkci lidí na vlastních zahradách, hospodářstvích a uvedli, že biopotraviny do svých obchodů zavedli hlavně proto, aby se tento sortiment dostal do podvědomí nakupujících a aby je zákazníci měli možnost vyzkoušet. Někteří majitelé obchodů uvedli, že biopotraviny ve svých obchodech zavedené měli, avšak zákazníci produkty nenakupovali a prodejci je poté museli proslé vyhodit. Dle těchto získaných informací je možné si všimnout, že i ve 21. století dají lidé stále na tradiční a klasické zemědělství na venkově a nadále udržují vlastní pěstbu a výrobu mléčných či masných výrobků a i tento faktor snižuje a omezuje poptávku po bio potravinách na venkově. Certifikované produkty jsou často vyhledávány hlavně ve velkých městech, kde lidé dají na nové trendy, na zdravý životní styl a stále častěji si hlídají svůj jídelníček, složení potravin a řeší environmentální otázku životního prostředí spojenou právě s podporou ekologického zemědělství a udržení půd.

6 DISKUSE

Porovnání výsledků průzkumu dostupnosti, sortimentu a cen biopotravin v regionu Brno-venkov, je provedeno na základě bakalářské práce z roku 2009, jejíž autorkou je Veronika Seidlová.

Dle získaných údajů, zjištěná situace v letošním roce pro region Brno-venkov a situace s trhem biopotravin v Jihomoravském kraji, regionu Brno-venkov, se za poslední roky příliš nezměnila. Seidlová ve své práci uvádí situaci s dostupností biopotravin v JM kraji v roce 2009 jako nedostatečnou a současně uvádí, že podnikatelé v Jihomoravském kraji a regionech Brno-venkov jsou jediní, kteří produkují biovíno, kterému se na venkově daří a je často poptáváno zákazníky. V současném roce je situace velice podobná. Dle zjištěných údajů vypracovaných v praktické části této bakalářské práce je možné zjistit, že situace s produkcí vína a dostupnosti biopotravin zůstala ve velké míře nezměněna a v současné době jsme stále v našem kraji jediní producenti biovína. Dostupnost biopotravin zůstala i nadále na znepokojivě nízké úrovni.

Velkým posunem s dostupností biopotravin na venkově je možnost internetového nákupu biopotravin s dovozem k zákazníkovi domů. Tím se snadněji dostane k těmto výrobkům a nemusí sortiment složitě hledat po kamenných obchodech. Nabízené biopotraviny se díky této službě rozšířily a tím se jim podařilo lépe dostat do povědomí spotřebitelů.

7 ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo prostudovat odbornou literaturu a vytvořit literární přehled v oblasti ekologického zemědělství a biopotravin a současně se seznámit a zpracovat základní principy, cíle, hlavní kategorie vyráběných produktů a současný stav řešené problematiky. Dále byla zpracována praktická část zaměřena na podrobný přehled ekologických zemědělců a jejich produkci v regionu Brno–venkov pro Jihomoravský kraj, dostupné z databáze REP a druhá část určena pro zmapování cen, sortimentu a dostupnosti nabízených biopotravin na venkově především v kamenných prodejnách a na internetovém obchodě.

Z poskytnutých a zpracovaných údajů bylo zjištěno, že současný stav dostupnosti a sortimentu biopotravin na venkově je velice omezený a ceny biopotravin převyšují ceny potravin stejného druhu konvenční výroby až o desítky procent. Pozitivní výsledek přineslo šetření v oblasti nakupování bio potravin přes internetový obchod, který nabízí poměrně široký sortiment s označením bio a to cenově výhodnějších než bio výrobky v kamenných obchodech s možností dovozu až k zákazníkovi domů. Také se potvrdilo, že i v současné době lidé stále ve velké míře sami podporují tradiční zemědělství tím, že pěstují rostliny na vlastních polích a zahradách a chovají hospodářská zvířata. Zmínění hospodáři si svojí produkcí ve velké míře vystačí sami, nebo nakupují od jiných producentů. Tento fakt má velký podíl na situaci s poptávkou po biopotravinách jako takových, jelikož spotřebitelé dají na vlastní vyprodukované výrobky a nevyhledávají certifikované cenově dražší produkty.

V současné době je sortiment nabízeným bio výrobků na venkově velmi nízký s vysokou prodejní cenou bez příliš velké poptávky, avšak postupně se sortiment do malých prodejen začleňuje a tím se dostává do povědomí zákazníků.

Věřím, že se tato situace v blízké budoucnosti změní a povědomí a zájem o bio potraviny vzroste i v menších vesnicích a městech v okrese Brno–venkov.

8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

DOLEŽALOVÁ, Hana. *Ekologická zemědělská produkce: trh biopotravin : Jižní Čechy*. České Budějovice: Jih, 2014. ISBN 9788086266879.

Ekologické zemědělství Olomouckého kraje. Olomouc: Olomoucký kraj, 2007. ISBN 9788025411568.

MOUDRÝ, Jan a kolektiv. *Ekologické zemědělství: vysokoškolská učebnice*. 1.vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zemědělská fakulta, 2007. ISBN 978-8-7394-046-1

Ekologické zemědělství v Jihomoravském kraji. Brno: Jihomoravský kraj, 2006. ISBN 8023975080.

MOUDRÝ, Jan a Jaroslav PRUGAR. *Kvalita, zpracování a odbyt bioproduktů*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Zemědělská fakulta, 2001. ISBN 8070405260.

Naše potraviny v rozšířené Evropě. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, c2003. ISBN 8070842415.

GUTHOVÁ, Zuzana a Věra SOUKUPOVÁ. *Průvodce ekospotřebitele*. 3., upr. vyd. České Budějovice: Rosa, 2005. ISBN 8025441733.

URBAN, Jiří a Bořivoj ŠARAPATKA. *Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi*. Praha: MŽP, 2003. ISBN 8072122746.

MOUDRÝ, Jan. *Bioprodukty*. Praha: Institut výchovy a vzdělávání Ministerstva zemědělství ČR, 1997. Ekologie (hnědá ř.). ISBN 8071051381.

DVORSKÝ, Jan a Jiří URBAN. *Základy ekologického zemědělství: podle nařízení Rady (ES) č. 834/2007 a nařízení Komise (ES) č. 889/2008 s příklady*. 2., aktualizované vydání. Brno: ÚKZÚZ, 2014. ISBN 9788074010989.

Právní předpisy pro ekologické zemědělství a produkci biopotravin 2015. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2015. ISBN 9788074342400.

Internetové zdroje

Ministerstvo zemědělství ČR. *Ekologické zemědělství: online ročenka 2014* ISBN 978-80-7434-333-9.

Ministerstvo zemědělství ČR. *Ekologické zemědělství: online ročenka 2015.* ISBN 978-80-7434-333-9.

WWW.KEZ.CZ cit. 2017-04-23

WWW.BIOKONT.CZ cit. 2017-04-23

WWW.ABCERT.CZ cit. 2017-04-23

WWW.BUREAUVERITAS.CZ cit. 2017-04-23

WWW.BIO-INFO.CZ cit. 2017-04-23

WWW.EAGRI.CZ cit. 2017-04-23

WWW.IFOAM.ORG cit. 2017-04-23

Rohlik.cz, 2017. [online]. 2017 [cit. 2017-03-23]. Dostupné z:
<https://www.rohlik.cz/stranka/kontakt>

Legislativa

Nařízení Komise (ES) 889/2008, které stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, pokud jde o ekologickou produkci, označování a kontrolu.

Dostupné z: <http://www.kez.cz/sites/default/files/dokumenty/2015-889-2008-19122014.pdf>

Nařízení Komise (ES) č. 710/2009, kterým se mění nařízení (ES) č. 889/2008, dále stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007, pokud jde o stanovení prováděcích kontrol ohledně ekologické produkce živočichů pocházejících z akvakultury a produkce mořských řas.

Dostupné z: http://www.kez.cz/sites/default/files/dokumenty/narizeni_710_09-akvakultura.pdf

Nařízení Komise (EU) č. 271/2010, kterým se mění nařízení (ES) č. 889/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007, pokud jde o logo Evropské unie pro ekologickou produkci.

Dostupné z: <http://www.kez.cz/>

Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, s komentářem.

Dostupné z: http://www.kez.cz/sites/default/files/dokumenty/Zakon_1.pdf

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 16/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství.

Dostupné z: http://www.kez.cz/sites/default/files/dokumenty/Zakon_2.pdf

Úplné nařízení Rady (ES) 834/2007 o ekologické produkci a označování produktů a o zrušení nařízení (EHS) č. 2092/91.

Dostupné z: <http://www.kez.cz/sites/default/files/dokumenty/2015-834-2007-10062013.pdf>

9 SEZNAM OBRÁZKŮ

- Obr. 1 *Logo organizace KEZ o.p.s.*
- Obr. 2 *Osvědčení o akreditaci*
- Obr. 3 *Logo společnosti ABCERT. AG*
- Obr. 4 *Logo společnosti Biokont CZ, s.r.o.*
- Obr. 5 *Logo společnosti Bureau Veritas*
- Obr. 7 *Logo ústavu UKZÚZ*
- Obr. 8 *Český grafický znak „Biozebra“*
- Obr. 9 *Grafický znak EU – „Eurolist“*
- Obr. 10 *Foto výrobku s výše uvedenými označeními v praxi*

10 SEZNAM TABULEK

- Tab. 1 *Počet registrovaných výrobců biopotravin vč. výrobních provozoven*
- Tab. 2 *Podíl hlavních odbytových míst biopotravin (2008-2014)*
- Tab. 3 *Přehled ekologických výrobců Brno - venkov*
- Tab. 4 *Přehled ekologických výrobců Brno - venkov*
- Tab. 5 *Specifikace výrobce Amaranth life s.r.o*
- Tab. 6 *Specifikace výrobce Ekofarma Štěrbá s.r.o.*
- Tab. 7 *Specifikace výrobce Karlova pekárna s.r.o.*
- Tab. 8 *Specifikace výrobce SVOBODA – výroba domácích knedlíků, s.r.o.*
- Tab. 9 *Specifikace výrobce Bylinné kapky, s.r.o.*
- Tab. 10 *Specifikace výrobce Holánek Jiří*
- Tab. 11 *Specifikace výrobce Korenek Zoltán, Ing.*
- Tab. 12 *Specifikace výrobce Kropáčková Renata*
- Tab. 13 *Specifikace výrobce Štěrbá Marek, Ing.*
- Tab. 14 *Specifikace výrobce Válka Karel, Ing.*
- Tab. 15 *Dostupný sortiment a ceny biopotravin Šlapanice*
- Tab. 16 *Dostupný sortiment a ceny konvenčních potravin Šlapanice*
- Tab. 17 *Cenový rozdíl biopotravin x konvenčních potravin Šlapanice*
- Tab. 18 *Dostupný sortiment a ceny biopotravin Podolí*
- Tab. 19 *Dostupný sortiment a ceny konvenčních potravin Podolí*
- Tab. 20 *Cenový rozdíl biopotravin x konvenčních potravin Podolí*
- Tab. 21 *Vybraný dostupný sortiment a ceny biopotravin Rohlík.cz*
- Tab. 22 *Vybraný dostupný sortiment a ceny konvenčních potravin Rohlík.cz*
- Tab. 23 *Cenový rozdíl vybraných biopotravin x konvenčních potravin Rohlík.cz*